

Univerzita Karlova v Praze
Husitská teologická fakulta

**MINIMALIZACE RIZIKOVÉHO CHOVÁNÍ NA KOLEJNÍ
ŠKOLE**

Bakalářská práce

**MINIMIZE RISK BEHAVIOR AT THE BOARDING
SCHOOL**

Vedoucí práce:
PhDr. Miloslav Čedík

Autor práce:
Elen Haspeklová, DiS.

Praha 2011

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně s použitím uvedené literatury.

Prohlašuji, že odevzdaná elektronická verze bakalářské práce je identická s její tištěnou podobou.

V Praze dne:

Podpis:

Děkuji vedoucímu mé bakalářské práce PhDr. Miloslavu Čedíkovi za cenné rady, metodické vedení práce, připomínky při vypracování a veškerý čas, který mi věnoval.

Anotace

Tato bakalářská práce pojednává o problematice rizikového chování ve specifickém prostředí kolejní školy. Teoretická část představuje první školu kolejního typu v České republice - Open Gate – the boarding school. Popisuje ojedinělý systém výchovné a preventivní péče, který byl převzat a částečně přetvořen od britských boarding school. Praktická část je zaměřena na výsledky z preventivních programů a osobních dotazníků v Open Gate. V závěru je vyhodnocená efektivita vlivu kolejního prostředí na vznik a vývoj rizikového chování student.

Abstract

This thesis discusses the issue of risk behavior in a specific environment of the school dormitory. The theoretical part is the first boarding school in the Czech Republic- Open Gate- the boarding school. It describes the unique system of educational and preventive care, which was taken over and partially transformed from British boarding school. The practical part is focused on the results of prevention programs and personal questionnaires in Open Gate. In conclusion, the efficiency of the impact of dorm environment on the formation and evolution of risk student behavior is assessed.

Klíčové pojmy

boarding school, kolejní škola, Open Gate, preventivní program, rizikové chování

Key Concepts

Boarding School, school dormitory, Open Gate, prevention program, risk behavior

Obsah

Úvod	8
1. Rizikové chování	11
1.1. Oblasti	11
1.2. Faktory	12
2. Skupina	14
2.1. Rozdělení skupin	14
2.2. Koheze x Teze	14
2.3. Vývoj skupin	16
3. Kolejní škola – Boarding school	18
3.1. Vznik a historie	18
3.2. Kolejní škola v České republice	19
3.3. Vliv školního prostředí	20
4. Open Gate	23
4.1. Vznik	23
4.2. Studium na Open Gate	25
4.3. Organizační struktura Open Gate	28
5. Výchovní poradensví na OG	29
5.1. Organizační struktura vých.poradensví na OG	30
6. Minimální preventivní program OG	31
6.1. Cílové skupiny	31
6.2. Cíle projektu	32
6.3. Způsoby prevence, působení	33
7. Empirická část	37
7.1. Stav skupiny 2008/2009	37
7.1.1. Vyhodnocení dotazníku	37
7.2. Stav skupiny 2010/2011	41
7.2.1. Vyhodnocení dotazníku	41
8. Závěr	46

Seznam zkratk

MŠMT	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
OG	Open Gate

Úvod

Dnes je obecně uznávaným měřítkem škol míra výskytu tzv. rizikového chování v prostředí tříd a míst, kde se studenti zdržují. Tyto projevy jsou pro laické okolí známkou kvality školního prostředí a péče, kterou škola poskytuje. Jednoduše řečeno vypovídají o tom, zda je konkrétní škola bezpečná a zároveň vhodná pro budoucího studenta/tku. Otázkou je, zda je toto mínění oprávněné. Zda výskyt šikany je známkou nevhodného prostředí a nedbalosti ze strany pedagogů nebo se naopak jedná o všímavost a péči, díky níž, byly tyto situace rozpoznány, diagnostikovány a následně s nimi bylo adekvátně pracováno. A jedná se o vizitku školy, pedagogů nebo jen studentů, kteří školu navštěvují?

Dané téma pro mou bakalářskou práci jsem zvolila z důvodu dlouholetého zájmu o problematiku primární prevence sociálně patologických jevů. Její důležitost, efektivita a následná realizace. Jako vyškolený lektor povoláním vychovatel jsem poznala, jak obtížné je působit na děti v jejich velice problematickém školním věku.

Základní hypotéza bakalářské práce je, že cílená podpůrná péče studentů na kolejích je efektivní. Další hypotézou je že dospívající studenti by přišli do styku s rizikovým chováním (konkrétně alkoholem, cigaretami a lehkými drogami) i v rodinném prostředí a „běžném“ typu školy.

Konkrétně se zajímám o jedinečné prostředí kolejní školy Open Gate, která poskytuje vzdělání nadaným dětem bez ohledu na jeho ekonomickou situaci. U zrodu Open Gate stála myšlenka solidarity. Je pravdou, že ne každé dítě má možnost studovat v prostředí, které rozvíjí jeho schopnosti, intelekt a celkově osobnost člověka. Hlavními důvody je nedostatečné rodinné zázemí či jeho úplná absence, speciální vzdělávací a výchovné potřeby nebo špatná ekonomická situace. Jedná se převážně o děti, z dětských domovů, pěstounských rodin a rodin, kde plat rodičů s obtížemi pokryje základní životní potřeby.

Zřizovatelé Open Gate a přidružené nadace Educa se inspirovali světově úspěšným způsobem výuky a výchovy mladých studentů, který má kořeny v britských boarding school. Tento typ zařízení umožní, že z dítěte se stane student se zdravým

vědomím vlastní identity, schopností orientovat se ve společnosti a samozřejmě nadstandardními studijními výsledky. V průběhu osmi let studia je s každým studentem pracováno jako s jedinečnou individualitou. Cílem je rozklíčovat možné problémy a komplikace, které by mohly vzdělávání ovlivnit, či pozastavit. Z tohoto důvodu jsou do kruhu pedagogických pracovníků voleni ti, kteří mají nejlepší vzdělání, praxi a osobní přístup. Pedagogové, vychovatelé, psychologové, speciální pedagogové, dokonce i zdravotní sestry, jsou podrobně prověřeni, zda jsou vhodní pro práci v Open Gate. Jsou na ně kladeny vysoké nároky počínající dostatečným vzděláním a praxí, přes náročné přijímací řízení, přijetí základní myšlenky zařízení a konečně znalost angličtiny jako dorozumívajícího jazyka.

Pojem kolejní školy je v České republice nový a pro většinu představuje pouze starou anglickou architekturu, úpěnlivé dodržování zkonstatovaných tradic, nošení školních uniforem nebo neúměrně vysoké školné. V průběhu mé práce se pokusím, abych představila nový typ kolejní školy, jež v sobě spojuje historii a budoucnost. Staví na zkušenostech prověřených časem, které důmyslně inovuje o nové poznatky ve vzdělávání.

Dále se zaměřím na rizikové chování v prostředí kolejní školy. Vývoje jednotlivých skupin studentů a roli pedagogických pracovníků v těchto procesech.

Cílem bakalářské práce bude zhodnotit, zda prostředí kolejní školy v kombinaci s cílenou péčí pedagogů, vychovatelů nebo psychologů a speciálních pedagogů, minimalizuje vznik a rozvoj rizikového chování. Jako nástroj výzkumu použiji sumarizaci výsledků dotazníků zadaných studentům ve školním roce 2008/2009 a 2010/2011.

Jelikož v historii českého školství (státního i soukromého) typ kolejní školy není, je nutno přijímat zkušenosti ze zahraničí nebo pracovat na vlastních výzkumech. Ráda bych tedy přispěla k úspěšnému fungování a rozvoji Open Gate.

1. Rizikové chování

Pojem rizikové chování zastřešuje několik možných výkladů a popisů tohoto pojmů. Obecně se jedná o takové chování, které porušuje normy či pravidla a ohrožuje jedince nebo skupinu. Záleží na kontextu, ve kterém je tento pojem použit. Dle okolních aspektů se částečně mění význam (lhaní, porušení sociálních norem a pravidel, zákonů...), někdy i pojmenování (Šafářová (2002) uvádí antisociální chování, rušivé chování, negativní chování, problémové chování, delikventní chování, apod.).

Sami vědci se rozcházejí v popisu a charakteristice.

Dle Hamanové, Hellerové (2000) má rizikové chování přímý nebo nepřímý ohrožující vliv na důležité složky dospívajících.

Labáth (2001) přistupuje k této problematice jako k rozporu mezi chováním jednotlivce a obecně uznávanými společenskými normami a hodnotami. Užívá pojem disociální jednání.

Matoušek, Kroftová (2003) se zaměřují na projevy spojené se záškoláctvím, agresivitou dětí, útky z domova nebo užíváním alkoholu a drog. Přiklánějí se k pojmu delikventní chování.

Sobotková a kol. (2009), označuje neposlušnost, lhaní, záškoláctví, problém s chováním, porušování pravidel, rvačky, nezdravé stravovací návyky, krádeže, apod., za antisociální chování.

1.1. Oblasti rizikového chování

Kabíček, Hamanová (2005) uvádí, že mezi oblasti rizikového chování patří užívání návykových látek, negativní jevy v oblasti psychosociální (sociální nepřizpůsobivost v užším slova smyslu) a poruchy reprodukčního zdraví. Jednotlivé

oblasti rizikového chování se běžně vyskytují ve skupině. Jedna podporuje ostatní či napomáhá k rozvinutí následujících.

Základní rozdělení dle Kabíčka, Hamanové (2005):

1. Nadměrné užívání návykových látek

Hranice prvního a následně i pravidelného užívání těchto látek se stále posouvá do nižšího věku.

- Nikotinismus
- Alkohol
- Ilegální drogy

2. Negativní jevy v oblasti psychosociální

- poruchy chování
- agresivita, delikvence, kriminalita
- sebepoškozování
- sebevražedné chování

3. Poruchy reprodukčního zdraví v dospívání

- sexuálně rizikové chování
- nezdravé stravovací návyky

Rizikové chování je často cestou, kterou dítě zvolí jako možnost úniku ze situace, kterou samo neumí jinak vyřešit. Některé případy rizikového chování jsou tímto cíleným přístupem považovány za určitou normu, kterou přijímá většina dospívajících.

1.2. Rizikové faktory

Dle Labátha (2001) má rizikové chování polyetiologický charakter. Je ovlivněno několika faktory, které dané chování způsobují, upevňují stabilitu a zároveň se společně rozvíjejí. Jedná se především o osobní dispozice, okolní prostředí, rodinu, školu, vrstevníky, média, volný čas.

- **Osobní dispozice**

Dospívající se často potýkají s problémy, týkající se sebehodnocení, hodnocení a přijetí vlastního vzhledu, zjištění vlastní pozice ve společnosti, apod. Veliký vliv má také temperament jedince, jeho osobní hodnoty a morálka.

- **Rodina**

Ohroženi jsou děti, kterým rodina neposkytuje dostatek empatie, pozornosti a komunikace. Dále se jedná o nefunkční, příliš liberální či despoticke rodiny, kde se dítě setkává s nezájmem, odmítáním, týráním, závislostí, apod.

„Rodina představuje základní přirozenou sociální skupinu s rozhodujícím významem pro růst a vývoj lidského jedince v aspektech biologických, psychických i sociálních“ (Zášková, 1998, str. 35).

- **Škola, vrstevníci**

Prostředí školy je v dospívání často stěžejní pro budoucí rozvoj. Dítě se poprvé setkává a vyrovnává s nařízenou autoritou. Hledá svou pozici ve třídě. Ve vrstevnické skupině nacházejí své vlastní uplatnění.

- **Média, volný čas**

Volný čas je stále více naplňován sledováním televize a převážně pak hraním her na počítači. Úspěšnost ve virtuálním světě poskytuje dítěti pocity úspěšnosti a vlastní důležitosti. Zároveň se zvyšuje jeho status mezi vrstevníky.

2. Skupina

Hartl, Hartlová (2000) připisují ke skupině, kterou tvoří lidé, pojem „sociální skupina“. Vysvětlení je takové, že termín „sociální“ popisuje společenské vztahy, jež jsou rovny všem lidem. Sociální skupina má vždy určitý společný znak, který členy skupiny spojuje: společné zájmy, věk, pracoviště, apod.. Skupina má vlastní systém, pravidla, strukturu. Každá se vyvíjí a mění. Uvnitř probíhají interakce mezi členy, kteří na sebe působí. Zároveň je tu vliv jedince na skupinu a naopak.

2.1 Rozdělení skupin podle Hartl, Hartlová (2000)

- **Velká skupina:** národy, etnické skupiny, účastníci masových akcí, příslušníci profesí (učitelé, lékaři...), politická organizace...
- **Střední skupina:** větší firmy a do jisté míry i obyvatelé větších obcí. Vyznačují se prostorovou lokalizací, určenou oficiální strukturou a formou vztahů ve skupině.
- **Malá skupina:** rodina, třída, terapeutická skupina...
Jedná se o dva a více členů. Horní hranice je určována kontextem působení skupiny. Orientačně se určuje počet třiceti členů, kteří se navzájem znají. Jejich organizovaná skupina se vyznačuje společným cílem, určenými pravidly, normami, sankcemi a rolemi. Projevují se vztahy a vazby, vědomí skupinové příslušnosti a odlišnosti.

Navrátil (2001) uvádí, že skupiny nabízejí příležitost učit se společenskému kontaktu, interpersonální komunikaci a jiným sociálním dovednostem. Za významný rys skupin považuje to, že poskytuje možnost pocítit pomoc od ostatních členů a naopak.

Základní znaky skupin, na jejichž základě je možné rozpoznat a určit typ konkrétní skupiny:

- Atraktivnost, přitažlivost cílů, motivů a jednotlivých činností
- Stabilita
- Stálost
- Velikost
- Složení
- Zaměření (cíle)
- Koheze (soudržnost), pevnost vnitřních vztahů
- Uzavřenost (propustnost) pro ostatní
- Intimita vztahů mezi členy
- Autonomie
- Míra libosti členů ze setrvání ve skupině
- Míra kontroly

2.2. Koheze x Tenze

Podle Kratochvíla (2005)

Koheze

Je podstatná pro práci se skupinou. Když je skupina kohezní, je možné „se opřít“ o vzájemnou podporu, empatii a intimitu. Členové jsou schopni řešit konflikty, otevřeně debatovat, přijímat kritiku. Jelikož jim na sobě vzájemně záleží, jsou nakloněni přijetí pomoci, která přichází mimo jejich skupinu.

Faktory ovlivňující vznik koheze, které uvádí Kratochvíl (2005)

- Cíle skupiny by neměly být v rozporu s individuálními.
- Mezi členy skupiny musí být vzájemné sympatie.
- Motivace pro vstup do skupiny
- Přátelská atmosféra uvnitř skupiny.
- Prestiž skupiny
- Společně prožívané pozitivní emoce na základě zajímavých a zábavných skupinových aktivit.

- Konkurenční skupina, jejíž cíle jsou podobné. Soupeření skupinu uvnitř „stmeluje“.
- Přítomnost outsidera ve skupině. Zbývající členové se většinou spojí proti němu.

Tenze

Je neméně důležitá. Udržuje ve skupině určité napětí, které vzniká střetem osobních zájmů členů skupiny, jako protest vůči autoritě nebo projev bezradnosti a nejistoty. Této situaci není možné se při větším počtu členů vyhnout.

V případě tenze, nastává ve skupině opačný stav oproti kohezi. Členové spolu nekomunikují, vyhýbají se navzájem. Při vynuceném kontaktu se často uchylují k agresi.

2.3. Vývoj skupiny

Skupina prochází postupem času podobnými procesy vývoje, jako jeho členové osobně. Je sama o sobě „živá“ a tak je nutné přijmout, že se rodí, vyvíjí a zaniká.

Vývojová stadia dle Kratochvíla (2005)

- orientace a závislost
- konflikty a protest
- vývoj koheze a kooperace
- cílevědomá činnost

Vývoj skupiny - Rieger (2007)

- rozhodování
- orientace
- sdružování
- podléhání
- konfrontace

- objevování
- uvolnění

Z vývojového hlediska dále rozlišuje tři fáze:

- dětství skupiny (rozhodování, orientace, sdružování)
- dospívání skupiny (podléhání, konfrontace)
- dospělost skupiny (objevování a uvolnění)

3. Kolejní škola – boarding school

Kolejní škola je určitý typ školního zařízení, jež má svá nezaměnitelná specifika. Stěžejní je jiný způsob výuky a výchovy studentů. Je postaven na nepřetržité péči a podpoře, která vede studenta k vývoji a zdokonalení v oblasti studia, volnočasových aktivit a sebe sama.

Kolejní škola je koncipována jako samostatně fungující celek, kde studenti prožívají převážnou část svého dospívání. Život na kolejní škole je cíleně směřován na rozvoj všech potřebných složek každého studenta. Z toho důvodu je většina dne, včetně volnočasových aktivit, pod vedením pedagoga. V průběhu školního roku, pobývají studenti na kolejích, aby neztráceli kontakt s prostředím. Školu opouštějí v některých případech na víkend, následně pak o školních prázdninách a svátcích. Režim prázdnin a volných dnů, je vždy upraven tak, aby nenarušoval režim kolejního života studentů.

Pro studium na kolejní škole je nutností dostatečný IQ. Nejedná se o diskriminaci, ale o předběžné určení, zda je budoucí student schopen projít náročností výuky. Zjišťuje se také, jak funguje ve společnosti, jeho osobnostní rysy nebo zda má dostatečně rozvinuté potřebné schopnosti. Přijetí do určitého ročníku není vždy určována věkem a předešlým studiem, ale výsledky v přijímacím řízení. Je tedy možné “přeskočit” a nastoupit do vyššího ročníku.

Hillman (1996) popisuje kolejní školu jako ucelený systém, který poskytuje nejen studentů, ale v převážné části také zástupcům z pedagogického sboru, druhý domov. Všichni bydlí v uzavřeném areálu nebo na místech, které jsou v blízkosti školy.

3.1. Vznik a historie

Dle Hillmana (2006), se vznik škol kolejního typu se připisuje Velké Británii. The King's School (Canterbury), založená v roce 597 je uváděna jako nejstarší kolejní škola.

Umísťovanie dĎdí do urĎitých zařizení, kde se jim dostane potřebného vzdĎlání v řádané oblasti, bylo běřné již v dřívĎjších dobách. Původně chlapci cestovali za vědĎním do klášterů nebo do aristokratických rodin (i dívky jako spoleĎnice). Jelikoř nositelem inteligence a vědĎní byla vřdy církve, větřina řkol, uvádĎných jako boarding school, byla původně církevními, klášterními řkolami. I z toho důvodu řivot ve řkole obrazně řipomíná klášterní uspořádaní. Z Velké Británie se spoleĎně s kolonizací dostával nový systém výuky i do svĎta. Zprvu se jednalo o udržení historie a tradic pro rodilĎ angliĎany mimo domov. Postupem řasu “novĎ řkolství” proniklo i mezi původní obyvatele kolonizovaných zemí (Indie, Nový ZĎland, Pákistán, Ghana, NigĎrie). V Anglii je větřina soukromých řkol vedena jako boarding school. Důvodů, proč rodiĎe posílali (a Ďiní tak dodnes) své dĎti studovat na kolejnĎ řkolu, přestože může být vzdálena i stovky kilometrů, je několik. V rodinách s řirokou historií se převážně jedná o tradici, která automaticky přechází z generace na generaci. Tyto rodiny si studiem na tradiĎních kolejnĎch řkolách udržují urĎitý status. Dalřím důvodem bývá Ďasto povĎst a “módnost” konkrĎtního zařizení. RodiĎe si tak vynahrazují urĎité nedostatky v historii své rodiny (oproti rodinám, jejichř historie přesahuje stovky let). Ďasto jsou boarding school využívány pro “napravení” nezkrotných a nevybouřených dĎtí, jeř potřebují získat řád a zdravý pohled na svĎt a vlastní existenci v něm. U všech výře zmínĎných důvodů je hlavní složkou také získání vzdĎlání, které svým zamĎřením a rozsahem přesahuje možnosti domácí výuky a “běřných” řkol. KolejnĎ řkoly byly původně urĎeny pro studium mladých pánů. Postupně se do uzavřenĎho svĎta importovaly i dívky. V řřípadeř, že je dĎtĎ přijato, má svou budoucnost na několik let dopředu zajiřtĎnou.

(Boarding School [online]. 2010 [cit. 2010-10-11]. Dostupné na WWW:<http://en.wikipedia.org/wiki/Boarding_school>.).

3.2. KolejnĎ řkola v Ďeské republice

V historii Ďeské republiky se kolejnĎ řkola nevyskytuje. Je vřak pravdou, že i na území ĎR se např. v době “první republiky” posílaly dívky do soukromých internátnĎch řkol, kde trávily celý řkolní rok, aby se z nich staly mladĎ dámy se

znalostmi potřebnými pro tehdejší dobu. Systém tzv. “pobytových” škol se průběžně měnil. Nejvíce byl využíván studenty, pro něž je škola příliš vzdálená od domova nebo těmi, jejichž rodiče zastávali různé pracovní pozice mimo ČR. Dnes je aktuální internát, který je přidružen ke konkrétní střední škole. Život zde však není řízený, často se nevyskytuje ani poradce vzdělávání. Jedná se spíše o poskytnutí noclehu a stravy v průběhu týdne. Vychovatel je spíše v pozici “hlídače”. U vysokých škol je možnost využít kolej, která nahrazuje byty pro studenty.

Je tedy znatelné, že v České republice se rodiče donedávna byli ochotni vzdát denního kontaktu s dítětem pouze v případě, že škola je příliš vzdálená od domova. Tendence, přenechat část výchovy pedagogovi a poskytnout dítěti jiný přístup k výuce, byla v dřívější době potlačena.

Nyní, když je možnost studovat v cizině, přichází k nám i typy výuky, prověřené staletími, které se rozšířily po celém světě. Tak i v České republice vznikla v roce 2005 Open Gate – the boarding school. První škola britského kolejního typu na našem území. V roce 2010 se název školy změnil na Open Gate – základní škola a gymnázium.

3.3. Vliv školního prostředí

Vstupem do školy se zásadně mění život dítěte. Nemá zde ochranu ze strany rodičů. V tomto prostředí je každý “sám za sebe”. Škola, hlavně pak kolejního typu, má zásadní vliv na vývoj jednotlivce. Uměle vytvořený, uzavřený areál úmyslně i neúmyslně formuje každého studenta.

“Škola jako socializační prostředí má pro vývoj dítěte mimořádný význam. Ve škole se dítě poprvé dostává mimo rodinné prostředí, kde je posuzováno podle své práce, svých výkonů a schopností a není přijímáno bezpodmínečně. Poprvé se také dostává do konkurenčního prostředí. Ve škole dítě poprvé dostává příležitost získat pozitivní hodnocení vlastním úsilím a podle úspěšnosti tohoto úsilí může dosáhnout určité pozice mezi skupinou vrstevníků“. (Vágnerová a kol., 2003, str. 15).

Pro úspěšné setrvání na kolejní škole je velice důležitá osobnost studenta, jeho temperament. Při vstupu do školy je většinou zvyklý fungovat pouze jako jedinec, samostatně. Zde je však život i samotné studium podřízeno nejen zvyšování osobních znalostí a dovedností, ale také schopnosti žít v uzavřené skupině, ze které nemůže kdykoliv odejít. Pokud takové dítě není a je zřejmé, že se jeho stav nezmění, nemělo by být do školy přijato. V opačném případě je velice pravděpodobné, že bude nešťastné. Kolejní způsob života nevyhovuje každému. Ovlivňuje jak pozitivně, tak i negativně. Pokud dítě nemá předpoklady ke studiu a k jinému způsobu života, mohou se jeho problémy prohloubit. Odloučení od rodiny, neustálý dohled a kontrola, pravidelný režim, uzavřený areál. To vše může v dítěti způsobit nebo prohloubit pocity osamělosti, strachu, odříznutí od okolního světa, atd. Tyto stavy řeší únikem nebo útokem. V prvním případě se uzavře do sebe a nekomunikuje. Ve druhém zaútočí. Je pak nakloněno kouření, alkoholu, agresivitě... Pokud tyto situace nastanou, je důležité, aby zkušení pedagogové situaci začali řešit dříve, než vyvrcholí. Důvodem k rizikovému chování je obvykle i složení studentů na jednotlivých kolejích. Každý je silná osobnost, má své specifické potřeby a nároky. Není vždy jednoduché najít cestu ke společnému životu většího počtu dětí bez jediného problému. Proto jsou na kolejních školách pedagogové a vychovatelé, kteří vědí, jak v těchto situacích postupovat.

Kolejní škola poskytuje nejen vzdělání, které přesahuje možnosti "běžné" výuky, ale i možnost vyrůstat a vyvíjet se v prostředí vrstevníků. Ke každému zde pedagogové přistupují individuálně. Pracují s jeho klady, ale i nedostatky a poruchami. Jednotlivci je zde poskytnuta adekvátní péče a zároveň se cíleně pracuje na odbourání konkrétní poruchy. Pokud to není možné, je student veden k tomu, aby uměl s poruchou dosáhnout odpovídajícího výsledku. Školy bývají multikulturní a mezinárodní. To vede k přirozené informovanosti ostatních studentů o různých odlišnostech. Sami si naleznou cestu, jak přistupovat k jiným etnikům, handicapům, rasám, apod. Nepřeberných možností kolejních škol často využívají i nadané děti z dětských domovů a nefungujících rodin. Jedná se o děti, které mají špatný či neexistující vztah ke svým rodičům. Někteří rodiče vyberou tento typ školy z důvodu celoplošné pedagogické a výchovné péče o jejich dítě. Bohužel je také pravdou, že se

tak někdy rozhodnou z důvodu, že je to pro ně snadnější cesta. Zde dostanou dostatek péče a pocítí přijetí do „nové rodiny“. Většina studentů si zde vytvoří druhý domov a naváže přátelství, která trvají dlouhé roky i po ukončení studia. Studenty nespojuje pouze společná výuka, ale i život, který je naplněn shodnými zážitky.

4. Open Gate

Open Gate - Boarding School, osmileté gymnázium v Babicích, s.r.o., je nestátní gymnázium se zaměřením na výuku živých jazyků. Je postaveno na principech školy kolejního typu s možností celoročního ubytování a stravování. Vyučuje se zde podle vlastních učebních dokumentů, schválených Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy České republiky. Je to jediná česká kolejní škola s mezinárodní akreditací International Baccalauréate IB, nabízející studentů vysoce prestižní Diploma Program, zakončený mezinárodní maturitou

Specifika Open Gate dle vnitřních materiálů OG (2009)

- Intenzivní dvojjazyčná výuka
(od kvinty se v angličtině vyučuje pět předmětů - matematika, zeměpis, dějepis, základy společenských věd, informatika) přispívá k dokonalému osvojení angličtiny nejen v rovině komunikační, ale též akademické. Studenti mají mj. možnost před ukončením gymnázia složit mezinárodně uznávané jazykové zkoušky. Od tercie je vyučován druhý cizí jazyk, od kvarty pro zájemce také třetí.
- Nízký počet žáků ve třídách
Umožňuje individuální přístup pedagogů. Kvalitní vyučující uplatňují takové formy vyučování, které rozvíjejí rozumové schopnosti, jako je diskuse, projektování, experimentování, řešení problémů nebo přijímání zodpovědnosti za výsledky práce. Výuka probíhá v moderně vybavených učebnách jazyků a výpočetní techniky a v odborných učebnách s laboratořemi. To vše vytváří optimální podmínky ke studiu.

Získání akademického vzdělání se kombinuje se snahou vychovávat všestranně kvalitní a vyrovnané osobnosti, které dovedou i svůj volný čas prožívat smysluplně a ku prospěchu svému i ostatních. Open Gate - Boarding School za tímto účelem nabízí širokou škálu zájmových aktivit podporujících znalosti získané při výuce, rozvíjejících tvořivost, tělesnou kondici, vztah k umění, přírodě i k praktickým činnostem.

4.1. Vznik

První školní rok v Open Gate - boarding school se datuje na rok 2005/2006. Jedná se o uzavřený areál ve středočeské vesnici Babice, která je vzdálená od Prahy cca 25 kilometrů. Postavení budov v areálu je důmyslně navrženo na základě informací od britských kolejních škol. Pro studenty je připraveno divadlo, knihovna, budova školy a kolejí, bazén, tělocvična, fotbalové hřiště, běžecký ovál, hospodářské budovy se zvířaty a v neposlední řadě i výběh pro koně. Všechny budovy jsou moderně vybavené, aby dosáhly nejvyššího standardu.

Bez finanční podpory nadace Educa, zřízené manželi Kellnerovými, by tento unikátní projekt neexistoval. Jedná se o hlavní projekt zmíněné nadace. Dle vnitřního materiálu nadace Educa (2007), je hlavním cílem nadace podpora vzdělanosti sociálně znevýhodněných dětí a mladých lidí v České republice. Vyhledává a podporuje studijně nadané děti a mladé lidi vyrůstající v podmínkách, které jim ztěžují nebo neumožňují přístup ke kvalitnímu vzdělání. Jedná se především o děti vyrůstající mimo svoji rodinu, například děti z dětských domovů, pěstounských rodin, SOS dětských vesniček a děti ze sociálně potřebných rodin, mezi které například patří rodiny s jedním rodičem, s více dětmi nebo rodiny sociálně slabší. Nadace Educa chce těmto dětem pomoci získat kvalitní středoškolské a vysokoškolské vzdělání a tím jim několikanásobně zvýšit jejich šance v dalším uplatnění v životě. V popředí zájmu je také poskytování všestranné podpory sociálně znevýhodněným dětem, včetně finanční podpory věnované na zdravotní péči v soukromých zdravotnických zařízeních. K hlavním cílům nadace dále patří vyhledávání a spolupráce na takových projektech, které přispívají ke zlepšení podmínek

a studijních možností sociálně znevýhodněných dětí. Důležitým úkolem je navázání kontaktů a komunikace s dětskými domovy a odbory sociálně právní ochrany dítěte, nabídnutí podpory a pomoci nadaným dětem a intenzivní komunikování s potenciálními uchazeči o studium.

4.2. Studium na Open Gate

Open Gate má učební plán schválený MŠMT a vlastní školní vzdělávací program, který plně respektuje osobnost studentů a jejich individuální potřeby. Nízký počet studentů ve třídách umožňuje individuální přístup pedagogů. Kvalitní vyučující uplatňují takové formy vyučování, které rozvíjejí rozumové schopnosti a osobnost, jako je diskuse, experimentování, řešení problémů, práce na kolektivních a samostatných projektech, stejně jako jejich prezentace – a nakonec přijímání zodpovědnosti za výsledky práce.

Výuka jazyků je v Open Gate nespornou prioritou. Studenti jsou dělení do skupin dle svých znalostí a dosažené úrovně. Skupiny jsou málo početné, čímž je umožněna nadstandardní péče, individuální výuka a správné tempo v prostředí, které není stresující a dovoluje individuální přístup při výuce jazyka. Studenti mají mnoho příležitostí naučit se anglicky v praxi, v bezprostřední komunikaci s pedagogy – rodilými mluvčími, a to i mimo výuku. Například v různých klubech a jiných mimoškolních aktivitách, dále pak na kolejkách, při doučování či během víkendových akcí v areálu školy. Studenti se tak kromě plnění akademických povinností ve svém volném čase všestranně rozvíjejí. Na nižším stupni gymnázia (prima až kvarta) je vyučovacím jazykem čeština, ale velký prostor je věnován výuce angličtiny a od tercie také dalším jazykům (francouzština, španělština, němčina). Ve všech odborných předmětech je kromě české, zároveň používána i anglická terminologie. Často se ke studiu využívají anglické materiály a učebnice.

Na vyšším stupni gymnázia (kvinta až oktáva) je vyučovacím jazykem angličtina a dále pak rozvoj znalosti francouzštiny, španělštiny, němčiny, případně dalšího z nabízených jazyků. Školní vzdělávací program zde vychází z požadavků rámcového

programu pro česká gymnázia a dále pak z mezinárodního programu IB. V prvních dvou ročnících jsou studenti ve všech předmětech intenzivně připravováni na studium IB Diploma programu (DP), v rámci kterého si v posledních dvou letech vybírají svou specializaci a předměty pro mezinárodní maturitu. (Učební plán gymnázia [online]. 2010 [cit. 2010-11-2]. Dostupné na WWW: <http://www.opengate.cz/cs/vyuka/ucebni_plan_gymnazia/index.shtml>.).

Pedagogičtí pracovníci se zaměřují na dosažení otevřené, klidné, sdílné atmosféry vzájemného porozumění, spolupráce a pocitu zodpovědnosti. Při ojedinělém způsobu vyučování, kde si studenti pomáhají, jsou vedeni k samostatnému myšlení a odpovědnosti v rozhodování. Učí se chápat svoji spřízněnost s přírodou a jejími zákony, chovat se dle mravních a společenských hodnot. Hlavní důraz je kladen na všestranný rozvoj osobnosti.

Cílem je :

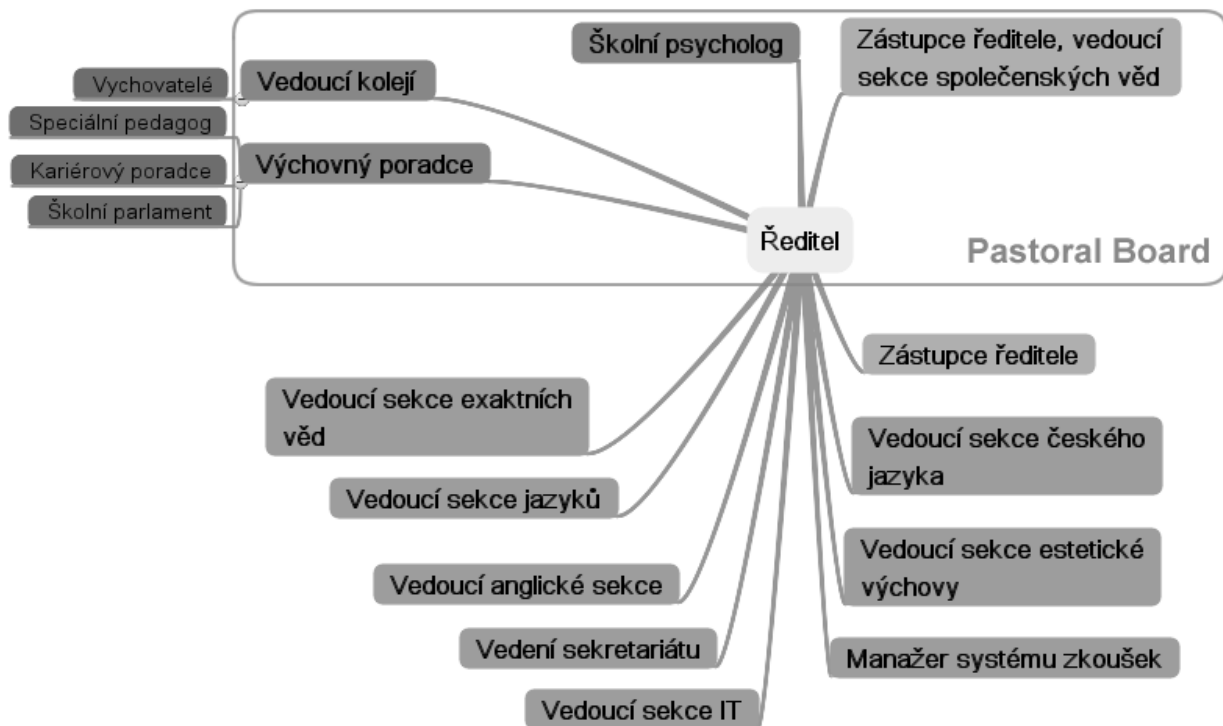
- Umožnit studentům, aby si osvojili strategie a motivovat je pro celoživotní učení.
- Podněcovat individuálně ke tvořivému učení, logickému uvažování a ke schopnosti řešit problémy.
- Vést studenty ke všestranné a otevřené komunikaci.
- Rozvíjet u studentů schopnost spolupráce a respektování práce a úspěchů vlastních i druhých.
- Připravovat studenty k tomu, aby se projevovali jako svěbytné, svobodné a zodpovědné osobnosti, které dokážou uplatnit svá práva a plnit své povinnosti. Vytvářet potřebu vnímání a vcítění se ve vztahu k lidem, prostředí i k přírodě.
- Učit, aby se aktivně rozvíjeli a chránili své fyzické, duševní i sociální zdraví a být za ně zodpovědný. Vést k toleranci a ohleduplnosti k jiným lidem.
- Pomáhat každému jednotlivě poznávat a rozvíjet vlastní schopnosti v souladu s reálnými možnostmi.

Absolventi Open Gate jsou mladí lidé, kteří

- získali své středoškolské vzdělání v podnětném prostředí, v atmosféře důvěry ve schopnosti studentů
- jsou připraveni k úspěšnému složení přijímacích zkoušek a ke studiu na univerzitách a vysokých školách
- jsou jazykově vybaveni ke studiu i na zahraničních univerzitách, jejichž vyučovacím jazykem je angličtina
- si osvojili dovednosti a schopnosti, jež jim umožní pružně reagovat na nové úkoly a dosahovat akademických, profesionálních a osobních úspěchů
- jsou schopní a zvyklí kriticky myslet, nenechají sebou manipulovat, jsou si vědomi své spoluodpovědnosti za svět, ve kterém žijí, a možností měnit svět k lepšímu

(Oškole [online] 2011[cit.2011-01-12].Dostupné na WWW:<http://www.opengate.cz/cs/o_skole/index.shtml>.).

4.3. Organizační struktura Open Gate

Pastoral Board

Jedná se o ucelený team, který je v OG zřízen pro ucelené řešení výchovných a vzdělávacích problémů studentů. Zastoupen je výchovný poradce, který je současně koordinátorem ŠVP, metodik prevence, který je také speciálním pedagogem, školní psycholog a kariérový poradce, zástupce ředitele a ředitel školy.

5. Výchovné poradenství na Open Gate

Poradenství v OG se zabývá činností

- preventivní: primární, podpůrná, zájmová
- poradenskou: orientovanou na žáka a jeho rodiče či zákonné zástupce
- nepřímou: spolupráce s ostatními orgány a složkami, nástěnky, propagace atd.

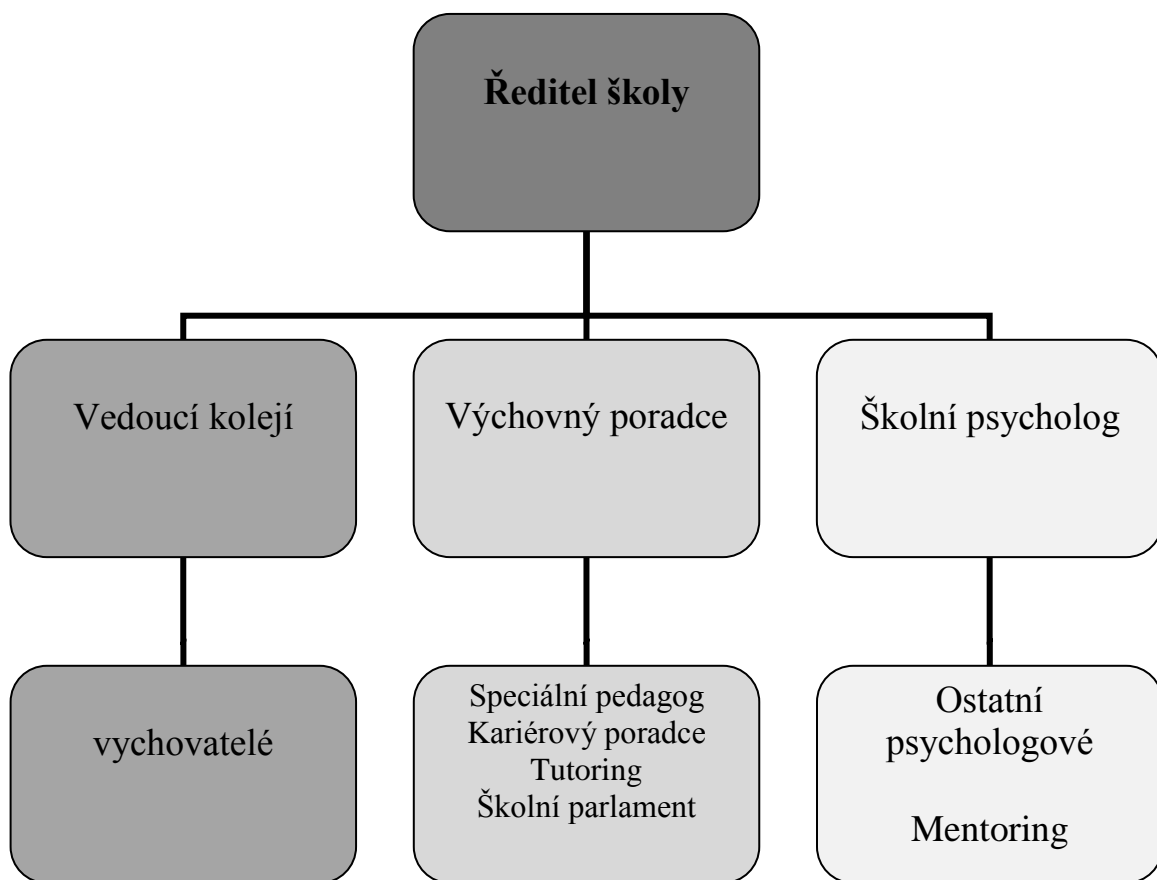
Oblasti činnosti:

- Primární prevence školní neúspěšnosti a sociálně nežádoucích jevů
- Integrace žáků se speciálními vzdělávacími potřebami
- Diagnostika a práce s nadanými žáky
- Budování příznivého sociálního klima
- Včasná intervence při aktuálních problémech jednotlivců i třídních kolektivů
- Kariérové poradenství – volba povolání
- Metodická podpora učitelů
- Spolupráce a komunikace mezi školou a rodiči – zákonnými zástupci
- Spolupráce s ostatními zařízeními a institucemi

Cíl:

- Orientace na úspěch – „Každý může uspět.“
- Umožnit všem studentům uplatnit své schopnosti v maximální míře – „Najít, rozvíjet, uplatnit.“
- Definovat silné a slabé stránky studentů
- Rozvíjet studijní dovednosti, rozšiřovat studijní potenciál studentů.
- Uplatňovat silné stránky studenta v procesu vzdělávání a výchovy.

5.1. Organizační struktura výchovného poradenství na OG

Školní parlament

- Školní parlament je pevnou součástí školy
- Studenti - členové parlamentu mají jasně stanovenou povinnost se práce parlamentu vždy účastnit, protože budou hodnoceni – zpětná vazba (hodnocení v rámci kroužků, projektů nebo nějaké mimoškolní činnosti). Začleněním školního parlamentu do vlastního ŠVP je vytvořen skutečný systém školní demokracie, který bude zakotven v samotných učebních osnovách.

Mentoring, Tutoring viz. kapitola 5. 3

6. Minimální preventivní program Open Gate

Jedná se o stěžejní část minimalizace rizikového chování na OG. Program je speciálně upraven pro potřeby a specifika kolejní školy.

Zdůvodnění potřeby programu

- vytvoření zdravého klimatu vede k pocitu bezpečnosti ve škole i na kolejích
- úzká spolupráce s rodiči vede k důvěře a pocitu vzájemné odpovědnosti, rodiče ví, jak děti tráví čas ve škole i odpoledne na koleji
- sjednocení výchovného a vzdělávacího působení na žáky po celý den pomáhá ve svém důsledku odstraňovat nežádoucí projevy rizikového chování (zejména ty, které někteří často berou jako běžnou normu chování - záškoláctví, šikana, vandalismus).

8.1. Cílové skupiny

Studenti

Cílem programu je podrobně seznámit studenty s problematikou jevů spojených s rizikovým chováním, aby věděli, jaká jsou nebezpečí a následky spojené s kouřením, požívání alkoholu, drog. Aby se naučili respektovat názory druhých, aby se uměli k sobě chovat, znát svá lidská práva, znát podrobně riziko zneužívání návykových látek, zvládat modely chování v případě šikanování, týrání, sexuálního zneužívání, apod. Aby věděli, na koho se v případě potřeby obrátit.

Na studenty výchovně působí všichni vyškolení vyučující a vychovatelé.

Rodiče

Zásadou školy je udržovat úzké kontakty se zákonnými zástupci i rodiči zletilých studentů. Podporovat a rozvíjet spolupráci se školou, zejména působit na rodiče ze sociálně slabších vrstev, aby si uvědomili, že učitelům a vychovatelům jde o to, aby se jejich děti ve škole cítili dobře a spokojeně a svůj volný čas vhodně a správně dokázali využívat.

Pedagogičtí pracovníci

Je důležité, aby všichni z pedagogického sboru, byli podrobně seznámeni s plánem prevence. Nepřetržitě probíhají školení a zážitkové kurzy, které napomáhají ke zvládnutí problematických situací. Je povinností každého, aktivně se vzdělávat formou samostudia s cílem navození příznivého sociálního klimatu na škole.

8.2. Cíle programu

Hlavním cílem programu je zabránit vzniku a šíření jevů svázaných s rizikovým chováním a zvýšení odolnosti dětí a mládeže vůči těmto jevům. Poskytnout studentům takové informace (s ohledem na jejich věk), aby byli schopni orientovat se v dané problematice, jednali s ohledem na ochranu svého zdraví a uměli nakládat se svým volným časem.

Dlouhodobé cíle:

- navození správného klimatu ve škole, navození atmosféry důvěry a vzájemného respektu obecně mezi dospělými a dětmi (mezi učiteli, vychovateli a žáky)
- systematické ovlivňování třídních a kolejních kolektivů (zlepšení komunikace a vztahů mezi žáky)
- navození příznivého klimatu mezi pedagogickými pracovníky
- ovlivňování rodinné veřejnosti
- kladné postoje pedagogických pracovníků k problematice prevence rizikového chování

Střednědobé cíle:

- zajistit pravidelnou práci s třídním kolektivem (třídní učitel, přizvaný odborník – psycholog, výchovný poradce, speciální pedagog)
- podporovat vzájemnou činnost studentů a zdravou soutěživost
- pravidelné neformální setkávání pedagogů

- podporovat u rodičů zájem o dění ve škole
- v rámci dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků působit na ty pedagogické pracovníky, kteří prevenci nepovažují za prioritní
- pravidelné setkávání se zástupci tříd a kolejí za účelem stálého a včasného monitorování nálad studentů a zjišťování problémů k řešení

Krátkodobé cíle:

- zavedení pravidelných schůzek se studenty - práce kolektivem na kolejích
- zařazení problematiky rizikového chování do jednotlivých předmětů ve škole
- častější a důslednější zařazení problematiky prevence do práce na kolejích (besedy, přednášky, exkurze)
- nabídka různých besed s tematikou rizikového chování v rámci třídních schůzek pro rodiče
- pokračovat v práci mentorů a tutorů, podporovat buddy systém, práci školního parlamentu
- informace o nových poznacích v primární prevenci ve spolupráci s dalšími institucemi

8.3. Způsoby prevence, působení

V tomto oddílu je nutné obsáhnout všechny oblasti, které se jakýmkoliv způsobem dotýkají života studentů v Open Gate.

1. Informovanost studentů

Pedagogové začleňují problematiku rizikového chování do výuky v rámci svých předmětů. V nižších ročnících je mimořádně důležitá výchova ke zdravému životnímu stylu a nácvik asertivního chování nebo jeho prvků (asertivní ne). Témata v osnovách neobsažená jsou pravidelně doplňována formou besed s odborníky (vyšší ročníky) a besedami se školní psychologkou a výchovnou poradkyní (nižší ročníky).

2. Besedy se studenty

Systematické jednorázové aktivity na škole i na kolejích. Zaměření se vždy orientuje dle aktuálních témat v OG.

3. Školní psycholog

Pracuje s třídními a kolejnými kolektivy, pomáhá při adaptaci na nové školní prostředí (dotazníky na začátku a konci školního roku, následné rozhovory). Provádí diagnostiku vztahů ve skupině (sociometrie, dotazníky), rozhovory se studenty, třídními učiteli, vychovateli a rodiči. Dále depistáž studentů potřebujících zvýšenou péči (sociální problematika, výchovné a vztahové problémy), pomoc v problémových skupinách na restrukturalizaci vztahů, a práci s jednotlivými studenty podle individuálních potřeb.

4. Práce speciálního pedagoga a jednotlivých vychovatelů

Pomáhají při vytváření psychosociálních dovedností a studijních návyků. Dle potřeby je možná i případná dlouhodobá podpurná péče ve spolupráci s rodinou studenta, relaxační programy.

5. Osobnost vychovatele

- Vede důsledně a systematicky studenty k osvojování norem mezilidských vztahů, založených na demokratických principech.
- Rozvíjí pozitivní mezilidské vztahy a úctu k životu druhého člověka. Respektuje individualitu každého jedince.
- Rozvíjí u dětí schopnost jednání v souladu s právními normami a s důrazem na právní odpovědnost jedince.
- Využívá všech možností a příležitostí osobní, společenské a morální výchovy v prevenci šikanování.
- Systémově zavádí výchovu ke zdravému životnímu stylu.
- Rozvíjí žádoucí postoje k lidem jiné národnosti, etnické nebo náboženské příslušnosti každodenním osobním příkladem.
- Komunikuje s dětmi na bázi vzájemného porozumění, tolerance a otevřeného jednání.
- Učí studenty chápat a oceňovat rozdílnost jednotlivců a vážit si každého člověka.

- Nenechává bez povšimnutí žádný projev ani náznak šikany, intolerance, xenofobie nebo rasismu a okamžitě přijímá vhodná konkrétní výchovná opatření.

6. Mentoring

Systém, který každému studentovi zaručí, že v případě potřeby bude mít člověka, za kterým může zajít. Mentora si vybírá student sám z vychovatelů nebo učitelů. Scházejí se pravidelně a mají určený, nerušený čas pouze pro sebe. Často ho tráví i mimo areál školy.

7. Tutoring

Je zaměřen převážně na péči o studenty, kteří potřebují individuální péči v oblasti vzdělávání. Tutoři jsou voleni dle zaměření. Jejich team spolupracuje oddělením péče o duševní rozvoj našich studentů – Department of Pastoral Care

8. Výchovný a karierní poradce

Pomáhá při vytváření studijních návyků, zvládnutí studijních a výchovných problémů – Provádí pohovory se studenty a jejich zákonnými zástupci. Podněcuje k řešení případných vztahových problémů učitel/vychovatel x student. Individuálně komunikuje se studenty dle jejich požadavků. Pomáhá při volbě dalšího studia – rozhovory se studenty na základě jejich iniciativy, příp. rozhovory s rodiči, informování studentů o možnostech studia na vysokých školách, vyšších odborných školách a o studiu v zahraničí.

9. Extracurriculum Activities

Pro osobnostní rozvoj po všech stránkách, si každý student musí zvolit řízené volnočasové aktivity – kroužky ze všech oblastí (sport, umění, cizí jazyk). Příprava na projekt EDIE.

Mimo tyto kroužky mohou sportovně založení studenti volně užívat vše z velmi dobrého zázemí ve škole. Pro studenty hudebně nadané, je v budově kolejí k volně dispozici klavír a jiné hudební nástroje. Mohou svůj čas věnovat také zvířatům v hospodářské budově nebo rostlinám ve skleníku.

10. Community Service

Náplní a smyslem je udělat něco nesobeckého pro druhého bez nároku a očekávání odměny. Každý student si zvolí z již nabízených možností nebo sám

vymyslí možnou činnost (Sami nám tím sdělí, kdo potřebuje v OG pomoc).
Příprava na projekt EDIE.

Aktuálně studenti pomáhají: Domov pro seniory Pod Kavčí Skálou, Charita, Kapka Naděje, Jedličkův ústav, doučování spolužáků, angličtina pro děti z Babic...

11. Teambuilding

Studenti se zúčastňují adaptačních kurzů, jejichž součástí speciální program, zaměřený na budování dobrých vztahů v kolektivu, prevenci šikany a protidrogovou prevenci.

12. Teamproject

Jedná se o zážitkový program, mapující vztahové problémy, které se mohly vyskytnout v kolektivu v průběhu školního roku.

13. The Duke of Edinburgh Award Scheme - Cena vévody z Edinburghu - EDIE

V rámci tohoto programu se hodnotí tato čtyři spektra dovedností:

- tvůrčí, kreativní dovednosti v oblastech jako je např. keramika, hra na kytaru, drama, ale i kuchařské umění
- dovednosti, ve kterých hrají podstatnou roli fyzické výkony – např. jízda na koni, tanec a floorball
- dovednosti prokazované ve veřejně prospěšné činnosti – např. péče o prostředí školy, úklid ve vesnici a v lese, návštěvy nemocných dětí a přestárlých občanů v domovech pro seniory
- dovednosti důležité pro zvládnutí náročnějších situací, vyžadující větší samostatnost např. při expedicích, kde studenti prokazují schopnosti orientace v přírodě, pohybu a pobytu v náročnějším terénu, například při kempování

7. Empirická část

7.1. Stav zkoumané skupiny ve školním roce 2008/2009

Pro mou práci jsem zvolila skupinu studentů, která již minimálně rok studuje na kolejní škole Open Gate. Bydlí na stejné koleji a navštěvují totožné ročníky. Při prvním kontaktu působí cílová skupina neuceleně. Jelikož se jedná o výrazné osobnosti, projevují se spíše jedinci z celku. Kolektivní myšlení se projevuje pouze při společném odmítání autority.

Pro zmapování situace jsem vypracovala dotazník, který studenti anonymně vyplnili. Pokud chtěli, mohli se podepsat. Dotazník má deset otázek. Původně odpovídalo 27 studentů. Vzhledem k tomu, že druhá část výzkumu pokračovala o dva roky později a někteří studenti již nejsou v Open Gate, použila jsem výsledky dotazníků od 20-ti studentů. Před vyplňováním jsem všechny otázky přečetla a vysvětlila případné nepřesnosti. Otázky dotazníku jsou směřovány na zjištění subjektivního náhledu na život v kolejní škole ze strany studentů. Jak se cítí převážně na kolejích, jaký mají vztah k vychovatelům. Zda sami studenti jsou schopni zhodnotit aktuální situaci.

7.1.1. Vyhodnocení dotazníku

Studenti odpovídali na kombinaci uzavřených a otevřených otázek. U uzavřených odpovědí je uveden počet konkrétních odpovědí. Pokud je k dané odpovědi vázána i otevřená otázka, jsou zaznamenány typy odpovědí (v případě, že se některé odpovědi opakují, jsou zapsány pouze jednou).

Sumarizace výsledků pro cíl bakalářské práce

1. **Obával/a jsi se něčeho před příchodem na kolejje OG? (Že se Ti tady něco nebude líbit) Pokud ano, čeho.**

- ano 15x: odloučení od rodiny, veliké množství cizích lidí, se kterými musím žít, nenajdu si kamarády, všichni se budou neustále učit a nebude zábava, špatný kolektiv, nezapadnu
- ne 5x: lákalo mě to, rád poznávám nové lidi

2. **Máš nějaké problémy s životem na kolejích OG? Pokud ano, jaké.**

- ne 18x
- ano 4x: stýská se mi, podřízení kolejním pravidlům

3. **Je v OG někdo (např. kamarád, vychovatel nebo učitel), s kým si můžeš o svých problémech a pocitech promluvit? Pokud ano, napiš prosím kdo a jak.**

- ano 16x: ale nechtěl jsem nic s nikým probírat, spolužáci, kamarádi, občas vychovatelé, s většími problémy chodím za vychovateli, mám vychovatele, kterému důvěřuji
- ne 4x: bojím se prozrazení, nechávám si vše pro sebe

4. **Jak dlouho ti trvalo, než jsi si zvykl/a na život v OG. Proč myslíš, že to trvalo tak dlouho? (Byla tu např. blízká osoba která ti to usnadnila? Nebo naopak ztěžoval?)**

- 4x dva roky: mě všechno dlouho trvá, stále si ještě zvykám, celkově špatně беру změny
- 16x rychle: nemám s OG problém, pomohl mi vychovatel, mně se tu líbilo hned, kamarádi pomohli, jsem velice adaptabilní, dobrý kolektiv, neměl jsem na vybranou

5. Máš na koleji kamarády?

- ano 20x

6. Všiml/a jsi si, že je někdo na koleji nešťastný? Víš proč?

- ano 18 x: kvůli rodině, není kolejní typ, má osobní problémy, stesk po rodině
- ne 2x

Pomáhá mu/jí někdo? Pokud ano, kdo. Ví o tom vychovatelé? Můžeš zase popsat konkrétně situaci?

- ano 16x: pomohli vychovatelé, vychovatelé jsou informováni ale poradil si sám, pomohli studenti
- nevím 2x
- z 18-ti případů nešťastných studentů si byli 16x vychovatelé této skutečnosti vědomi.

7. Myslíš že je někdo na koleji obětí šikany? Pokud ano, kdo? – jméno není nutné

- ne 14x
- ano 6x: vyčlenění studenta z kolektivu, posmívání, pomlouvání

8. Pomáhá mu/jí někdo? Pokud ano, jak

- ano 6x : vychovatelé, zakročil Pastoral Board, prozíravý profesor

9. Co si představuješ pod pojmem šikana?

- 6x: fyzické a psychické týrání, ubližování
- 2x: věci, které člověku vadí
- 4x: ubližování lidem
- 2x: opakované omezování druhé osoby různými způsoby
- 2x: slovní urážky
- 4x: utlačování, omezování slabšího jedince skupinou nebo jiným silnějším jedincem

10. Měl/a jsi před příchodem do OG osobní zkušenosti s např. alkoholem, lehkými drogami, cigaretami...?

- ne 16x
- ano 4x: cigarety a alkohol

Sumarizace výsledků

Ze sumarizace vyplývá, že prvotní obavy před nastoupením do Open Gate byly postupem času, v rámci začleňování a seznamování s novým prostředím a systémem, rozptýleny. Strach z odloučení od rodiny, neznámého kolektivu a celkově z kolejní školy je však pochopitelný. Školy kolejního typu nemají v České republice historii a veškeré informace, které se k budoucím studentům dostanou, jsou často nepřesné a nepravdivé.

Výsledky ukazují na fungující systém začleňování nových studentů do OG. Převážná část z dotazovaných má na kolejích svého důvěrníka v podobě vychovatele a rozumí si i s ostatními studenty.

Přestože 18 studentů odpovědělo, že nemá s životem na kolejích problémy a 16 z 20-ti studentů si našlo v OG někoho (často vychovatele), komu důvěřuje, ukazují výsledky na vysoký počet 18-ti studentů, kteří jsou okolím považováni za nešťastné. Zároveň se objevují známky ostrakismu.

Na základě těchto výsledků, byla po konzultaci s Pastoral Board mimořádně mimo plán provedena sociometrie. Její výsledky převážně potvrzují závěry dotazníku v mé práci. To vedlo k inovaci a potřebným změnám v preventivním programu, stanoveném pro OG (viz.kapitola 5. 3.).

7.2. Stav zkoumané skupiny ve školním roce 2010/2011

Dotazník se stejnými nebo obdobnými otázkami, byl studentům předložen po dvou letech (školní rok 2010/2011). Výsledky mají ukázat, zda provedené změny v preventivním programu, cíleně zaměřené na důvěru mezi studentem a vychovatelem, na osobní rozvoj studenta a sebedůvěru, byly efektivní.

7.2.1. Vyhodnocení dotazníku

1. Jak se ti líbí (cítíš) v OG dnes? Změnilo se něco?

- 2x: Je to super-nic se nezměnilo
- 8x: Dobře (ale chybí mi kamarádi, kteří odešli)
- 2x: Moc se mi tu líbí
- 1x: Jsem spokojený (hodně jsem se osamostatnil)
- 2x: Nic moc (je mnohem víc učení, než tenkrát)
- 2x: Zvykl jsem si
- 3x: Líbí se mi tu, ale nelíbí se mi zaběhnutá rutina (úklidy, vycházky...)

2. Je to lepší /horší/ stejné. Proč je to právě takové. Co se stalo/nestalo, že to bereš právě takhle? Můžeš klidně konkrétně popsat situaci.

- 15x: Lepší: mám víc sebevědomí, navykl jsem si na život v OG, vyrostl jsem a pochopil určité věci, jsem starší=volnější režim, už nemám s ničím problémy, cítím se tu jako doma, mám více kamarádů i u vychovatelů
- 2x: Stejně: nevyhovují mi pravidla kolejí,
- 3x: Horší: odešli mi kamarádi

3. Myslíš, že vychovatelé/lky, se kterými se vídáš, by mohli něco udělat jinak, abys tu byl/a víc spokojený/á? Napiš prosím co.

- ne 14x
- ne 2x: nemají pravomoc, není to v jejich silách

- ano 4x: dát nám více pravomocí ohledně každodenních činností (který den uklízet, čas večeřky, délka vycházek...)

4. Je na koleji někdo, s kým si můžeš promluvit o problémech nebo i jen popovídat? Pokud ano, kdo.

- ano: 14x: vychovatel a spolužáci
3x: vychovatel
1x: spolužáci
2x člen ochranky

5. Máš pocit, že ti někdo z vychovatelů „nesedí“. Co by měl změnit, aby jsi to cítil/a jinak? Jak by se měl/a chovat ke studentům...

- 14x: nemám
- 2x: občas mám pocit, že když mají problémy doma, nedá se s nimi tolik povídat
- 2x: doporučuju zvolit u některých vychovatelů osobnější přístup
- 2x: některý vychovatel, ale za to nemůže – není to má krevní skupina

6. Víš o někom, kdo je na koleji ze studentů nešťastný? Víš proč?

- ano 5x: nedostatek soukromí, odloučení od partnera, osobní problémy v rodině (rozvod rodičů)
- ne 15x

7. Myslíš, že je někdo na koleji obětí šikany? Pokud ano, kdo.

- ne 20x: Rozlišuji mezi „školou života“ a šikanou. Šikanátory jsme vymýtili. Mladší studenti si mezi sebou dělají naschvály minimálně.

8. Měl/a jsi od nástupu do OG zkušenost s např. cigaretami, alkoholem, lehkými drogami...?

- ano 16x
- ne 4x

Myslíš si, že na to měla vliv skutečnost, že bydlíš na kolejní škole? Jaký?

- ne 14x : stejně bych tím prošel i doma, na to má vliv puberta, je to tím, že dospívání prožívám zrovna v OG
- ano 2x: více se stýkám s vrstevníky, když máme vycházku jednou za čas jsme jak utržený ze řetězu

9. Co si myslíš o kolejní škole nyní? Co sis myslel/a dříve? (pozitiva, negativa...)

- 5x: Beru to furt stejně
- 4x: Je stále super
- 7x: Je to pro mě víc pozitivní než tenkrát: jsem starší- nestýská se mi po rodině, znám všechny a vím co od nich čekat
- 3x: Škola mě naučila: samostatnosti, seberealizaci
- 1x: Je to dobrý nápad, který má své „mouchy“. Tendence objevovat patří k pubertě.

Můžeš napsat klady, zápory a úskalí kolejní školy (i pro ostatní studenty)?

klady:

- není tu oproti jiným školám šikana, hodě kamarádů, kontakt se spolužáky, učitelé a vychovatelé mají dostatečné vzdělání pro tuto profesi, seberealizace, kázeň, kvalitní studium, nedojíždí se, nové zkušenosti, odpočinek od rodiny, hodně aktivit, areál je malý svět pro sebe,

zápory:

- ponorka, špatný sociální život, odloučení od rodiny, omezené vycházky, striktní dodržování pravidel, nepotkám nové lidi, odloučení od partnera, odtržení od osobního života před OG

10. Co vidíš jako největší nebo nejčastější problémy studentů OG (např. deprese, úzkosti, stres, stesk po rodině, poruchy příjmu potravy, kouření, omezování partnerských vztahů...)?

- 16x ponorka
- 10x deprese
- 9x úzkost
- 9x stesk po domově: většinou jen v počátcích
- 8x málo svobodného pohybu: bez povolené vycházky nemůžu z areálu
- 6x omezování partnerských vztahů
- 2x nedostatek spánku

11. Chceš i nadále zůstat a studovat v OG?

- ano 20x

Sumarizace výsledků dotazníků

Základními poznatky ze sumarizace dotazníku se i nadále potvrzuje fungující práci vychovatelů v oblasti přirozeného života v prostředí kolejí (15 studentů hodnotí vývoj života v OG jako lepší).

Čtvrtina studentů ze skupiny je uváděna jako „nešťastná“. Důvodem je jsou osobní problémy a komplikace v rodině, které Open Gate může ovlivnit minimálně. Nedostatek soukromí je „nutná daň“ za život na kolejní škole. Projevy šikany studenti nevnímají.

Vysoký počet 16-ti studentů, kteří od nástupu do OG přišli osobně do kontaktu s alkoholem, cigaretami, lehkými drogami, převážně uvádějí, že jejich studium na kolejní škole, na to nemělo vliv.

Otázky č. 9 a 10 hypoteticky ukazují na slabá místa kolejního života předkládají podněty pro další inovace v preventivním programu Open Gate.

Komparace

Na základě výše uvedených výsledků dotazníků, které byly studentům zadány ve školním roce 2008/2009 a 2010/2011, došlo ke zlepšení v oblasti projevů a prevence šikany a osobního rozpoložení studentů na kolejích OG.

Při komparaci výsledků z otázky, týkající se osobního kontaktu s alkoholem, cigaretami a lehkými drogami, jeví se výsledek spíše negativně. Z počtu 16-ti studentů jich 14 uvedlo, že by se s alkoholem, cigaretami a lehkými drogami setkali i na běžném typu škol. Dle jejich vyjádření se jedná přirozený průběh dospívání.

7. Závěr

V bakalářské práci je stanoven základní cíl, který jsem se během své práce a výzkumu na Open Gate snažila naplnit. V teoretické části práce je popsána problematika rizikového chování a skupin, historie a vývoj kolejní školy v ČR i mimo ni, přiblížení první kolejní školy v ČR Open Gate a popis minimálního preventivního programu na OG. Empirická část bakalářské práce se věnuje sběru a vyhodnocení dat od respondentů- studentů, jejich sumerizaci a následné komparaci.

Hlavní metodou práce je dotazníkové šetření. Jak z výše uvedených informací jasně vyplývá, předpokládaná zjištění, která jsem si stanovila na začátku výzkumu, se potvrdila. Program prevence na OG, přizpůsobený na kolejní prostředí je efektivní. Pedagogičtí pracovníci působící v prostředí kolejí usnadňují pro převážnou část studentů aklimatizaci a kolejní život. Mezi studenty a vychovateli je důvěrný vztah. Ověřila se i stanovená hypotéza o osobním kontaktu s alkoholem a dalším rizikových chováním.

Na závěr bakalářské práce navrhuji tyto návrhy a zlepšení. Do preventivního programu bych zařadila problematiku spojenou s pobytem v uzavřeném prostředí. Doporučuji odbornou skupinovou terapii pro studenty trpící úzkostnými stavy. Další oblastí pro zlepšení je zvýšení počtu vycházek pro studenty jako cíl motivačních programů.

Seznam citací

ZÁŠKODNÁ, H. *Psychosociální problémy adolescentů*. České Budějovice: Jihočeská univerzita, 1998. ISBN 80-85866-20 (str.53)

VÁGNEROVÁ, M; a kol, S. *Psychologie handicapu*. 2. vyd. Praha: Karolinum, 2003. ISBN 80-7184-929-4(str.15)

Boarding School [online]. 2010 [cit. 2010-10-11]. Dostupné na WWW:<http://en.wikipedia.org/wiki/Boarding_school>

Oškole [online] 2011[cit.2011-01-12].Dostupné na WWW:<http://www.opengate.cz/cs/o_skole/index.shtml>

Seznam použité literatury

- HARTL, P., HARTLOVÁ, H. *Psychologický slovník*. Praha: Portál, 2000. 774 s. ISBN 80-7178-303-X
- HERMOCHOVÁ, S. *Skupinová dynamika ve školní třídě*. Kladno: Aisis, 2005. 169 s. ISBN 80-239-5612-4
- HILLMAN, T. *Second Home: Life in a Boarding school*. Gilsum: Avocus Publishing. Inp, 1996. ISBN 0-9627671-0-1.
- KOŽNAR, J. *Skupinová dynamika (teorie a výzkum)*. Praha: Univerzita Karlova, 1992. 219 s. ISBN 80-7066-632-3
- KRATOCHVÍL, S. *Skupinová psychoterapie v praxi*. Praha: Galén, 2005. ISBN 80-7262-347-8
- KRATOCHVÍL, S. *Základy psychoterapie*. Praha: Portál, 2002. ISBN: 80-7178-657-8
- KOLLÁRIK, T. *Sociálna psychológia*. Bratislava: SPN, 1993. ISBN 80-080-1828-3
- LABÁTH, V. a kol.: *Riziková mládež*, Slon, Praha, 2001, ISBN 80-85850-66-4
- LAKOMÁ, J. *Skupinová psychoterapie v reedukačním procesu*. Praha: Psýché, 1993. ISBN 80-85850-66-4
- LOVAŠ, L. *Malé sociálne skupiny*. In: VÝROST, Josef, SLAMĚNÍK, Ivan. *Sociální psychologie*. Praha: ISV, 1997. ISBN 80-85866-20-X
- NAKONEČNÝ, M. *Sociální psychologie*. Praha: Academia, 2000. 287 s. ISBN 80-200-0690-7
- NAKONEČNÝ, M. *Základy psychologie*. Praha: Academia, 1998. 590 s. ISBN 80-200-0689-3
- MATOUŠEK, O. a kol. *Metody a řízení sociální práce*. Praha: Portál, ISBN 80-7178-473-7
- MATOUŠEK, O. *Slovník sociální práce*. Praha: Portál, ISBN 80-7178-549-0
- MATOUŠEK, O. *Základy sociální práce*. Praha: Portál, 2001. ISBN 80-7178-226-2
- MATOUŠEK, O., KROFTOVÁ, A. (1998). *Mládež a delikvence*. Praha: Portál, ISBN 80-080-1828-3
- ŘEZÁČ, J. *Sociální psychologie*. Brno: Paido, 1998. 268 s. ISBN 80-85931-48-6

VÁGNEROVÁ,; HADJ-MOUSSOVÁ, ŠTECH, S. *Psychologie handicapu*. 2. vyd. Praha: Karolinum, 2000. ISBN 80-7184-929-4

VNITŘNÍ MATERIÁLY OPEN GATE, NADACE EDUCA

ZAHRÁDKOVÁ, E. *Teambuilding – cesta k efektivní spolupráci*. Praha: Portál, 2005. 176 s. ISBN 80-7367-042-9

ZÁŠKODNÁ, H. *Psychosociální problémy adolescentů*. České Budějovice: Jihočeská univerzita, 1998. ISBN 80-85866-20

Časopis

BLATNÝ, M. a kol. *Prevalence antisociálního chování českých adolescentů z městských oblastí*. Československá psychologie, 2006, 50(4), 297-310.

HAMANOVÁ, J., & HELLEROVÁ, P. (2000b). *Syndrom rizikového chování v dospívání* (2. část). Československá pediatrie, 55 (7), 466-473.

Sobotková, V. a kol. *Typologie antisociálního chování v rané adolescenci a jeho vztah k dalším formám rizikového chování*. Československá psychologie, 2009. 53 (5), 428-440.

HAMANOVÁ, J., & KABÍČEK, P. *Syndrom rizikového chování v dospívání*. Zdravotnické noviny, příl. Lékařské listy, 2001 50 (4), 38-40.

HAMANOVÁ, J., & HELEROVÁ, P. *Syndrom rizikového chování v dospívání* (1. část). Československá pediatrie, 2001.55 (6), 380-387.

Internetové zdroje

Boarding School [online]. 2010 [cit. 2010-10-11]. Dostupné na
WWW:<http://en.wikipedia.org/wiki/Boarding_school>

Oškole [online] 2011[cit.2011-01-12].Dostupné na WWW:<http://www.opengate.cz/cs/o_skole/index.shtml>

Přílohy:

Dotazník upravený pro potřeby Open Gate

2008/2009

Obával/a jsi se něčeho před příchodem na koleje OG? (Že se Ti tady něco nebude líbit) Pokud ano, čeho.

Měl/a jsi nějaké problémy s životem na kolejích OG? Pokud ano, jaké. Můžeš napsat i o konkrétní situaci.

Byl v OG někdo (např. kamarád, vychovatel nebo učitel), s kým jsi si mohl/a o svých problémech a pocitech promluvit? Pokud ano, napiš prosím kdo a jak.

Jak dlouho ti trvalo, než jsi si zvykl/a na život v OG. Proč myslíš, že to trvalo tak dlouho? (Byla tu např. blízká osoba která ti to usnadnila? Nebo naopak ztěžoval?)

Měl/a jsi na koleji kamarády?

Všiml/a jsi si, že by byl někdo na koleji nešťastný? Víš proč?

Pomohl mu/jí někdo? Pokud ano, kdo. Věděli o tom vychovatelé? Můžeš zase popsat konkrétně situaci?

Myslíš že byl někdo na koleji obětí šikany? Pokud ano, kdo? – jméno není nutné

Co si představuješ pod pojmem šikana?

Pomohl mu/jí někdo? Pokud ano, jak.

Měl/a jsi před příchodem do OG zkušenosti s např. alkoholem, lehkými drogami, cigaretami...?

2010/2011

Jak se ti líbí (cítíš) v OG dnes? Změnilo se něco?

Je to **lepší /horší/ stejné**. Proč je to právě takové. Co se stalo/nestalo, že to bereš právě takhle? Můžeš klidně konkrétně popsat situaci.

Myslíš, že vychovatelé/lky, se kterými se vídáš, mohli něco udělat jinak, abys tu byl/a víc spokojený/á? Napiš prosím co.

Je na koleji někdo, s kým si můžeš promluvit o problémech nebo i jen popovídat? Pokud ano, kdo.

Máš pocit, že ti někdo z vychovatelů „nesedí“. Co by měl změnit, aby jsi to cítil/a jinak? Jak by se měl/a chovat ke studentům...

Víš o někom, kdo je na koleji ze studentů nešťastný? Víš proč?

Myslíš, že je někdo na koleji obětí šikany? Pokud ano, kdo.

Měl/a jsi od nástupu do OG zkušenost s např. cigaretami, alkoholem, lehkými drogami...?

Myslíš si, že na to měla vliv skutečnost, že bydlíš na kolejní škole? Jaký?

Co si myslíš o kolejní škole nyní? Co sis myslel/a dříve? (pozitiva, negativa...)

Můžeš napsat klady, zápory a úskalí kolejní školy (i pro ostatní studenty)?

Co vidíš jako největší nebo nejčastější problémy studentů OG (např. deprese, úzkosti, stres, stesk po rodině, poruchy příjmu potravy, kouření, omezování partnerských vztahů...)?

Chceš i nadále zůstat a studovat v OG?